

Stavanger MDG
Valgprogram 2023 – 2027

Innhold

MDG bygger fremtidens fellesskap!	3
Våre hjertesaker	3
Fire år med MDG i flertall har gjort Stavanger grønnere.	4
Kapittel 1: Våre innbyggere	5
Kapittel 2: Klima.	8
Kapittel 3: Natur	11
Kapittel 4: Samferdsel	14
Kapittel 5: Oppvekst	17
Kapittel 6: Byutvikling	22
Kapittel 7: Helse og livskvalitet	25
Kapittel 8: Kultur	29
Kapittel 9: Næringslivet og trygge jobber	32

MDG bygger fremtidens fellesskap!

Miljøpartiet De Grønnes valgprogram for Stavanger 2023-2027 inneholder saker som skal gjøre Stavanger til en grønnere, varmere, mer menneskevennlig og attraktiv kommune å bo i. Siden forrige valg har vi vært med og styrt Stavanger i akkurat den retningen.

Samtidig har vi laget et program som ikke bare skal gjøre Stavanger bedre, men også verden bedre.

Våre hjertesaker

Et solidarisk samfunn!

MDG er et parti for mennesker og miljø. De med minst må få mest fra fellesskapet i en rettferdig fordeling av ressurser og goder. Ingen skal oppleve utenforskap. Og alle skal oppleve en god barndom, med voksne som ser det enkelte barn. Alle eldre skal føle seg trygge og godt ivaretatt. Vi kjemper for en mangfoldig og inkluderende by, uten rasisme og annen diskriminering, og en human ruspolitikk hvor hjelp erstatter straff. Stavanger skal være en trygg by og kommune for alle, også papirløse og mennesker på flukt.

Den klima- og naturvennlige byen!

Vi setter alltid hensynet til miljø og klima, mennesker og natur i fremste rekke. Vi vil verne nærnatur og gi enklere tilgang til natur for å skape gode liv for innbyggerne. Klimakrisen er her nå, og påvirker både mennesker, naturen rundt oss og infrastrukturen vi er avhengig av. Derfor vil vi satse videre på å gå og sykle, legge til rette for 10-minutters byen, sørge for ren luft, bedre og billigere kollektivtrafikk til alle i hele kommunen.

En levende by!

Stavanger skal bli en bedre by å bo i. Vi vil gjøre byen bedre for barna med enda flere lekeplasser i alle bydeler, få ned farten rundt skoler, barnehager, eldresenter og i boområder og ha flere bilfrie områder. Vi vil oppgradere offentlige byrom og parker, og gjøre sjøen og skjærgården mer tilgjengelig for alle innbyggerne. Og vi satser på vakker arkitektur, innbyggermedvirkning og trivsel i en sosial og økologisk bærekraftig byutvikling. Vi vil legge til rette for et blomstrende kunst og kulturliv, med konserter, festivaler, dans og musikk.

Grønt arbeidsliv!

MDG støtter et grønt og sirkulært næringsliv. En verden i endring krever tydelige, forutsigbare miljøkrav, som gir økt innovasjon og grønn omstillingsvilje. Vi vil ha utslippsfrie byggeplasser og bærekraftig ressursbruk. Vi vil legge til rette for grønne entreprenører, og for sirkulære næringer som satser på gjenbruk, reparasjon og deleøkonomi fremfor forbruk. Vi vil sørge for at ansatte har gode arbeidsforhold med livskvalitet fremfor stress og press.

Fire år med MDG i flertall har gjort Stavanger grønnere

I perioden 2019-2023 har Stavanger, med MDG i spissen, innført FNs bærekraftsmål som styrende for kommunens virke, årlig klimabudsjett og klimaregnskap. Stavanger har også blitt med i EU sitt prosjekt 100 Klimanøytrale byer. Slik tar vi vår del av ansvaret for en verden hvor vi reduserer klimagassutslippene.

Miljøpartiet De Grønne vil at Stavanger skal fortsette å være regionens grønne spydspiss. Vi har et ansvar for det, vi har kunnskapen til det, og vi har muligheten til det. Det skal vi få til samtidig som Stavanger blir en bedre kommune å bo i.

Vi skal ha et levende nabolag, der generasjoner kan møtes, der færre er ensomme og vi har mer tid til hverandre. Der ungene kan leke trygt ute og sykle til skolen med frisk luft i lungene. Vi skal fortsatt kunne gå tur i frisk natur, bade i rent hav og friske innsjøer, og nyte skjærgården.

Dette har Miljøpartiet De Grønne arbeidet for i 4 år og vi håper å få tilliten til å fortsette. Med oss i styringen har Stavanger kuttet klimautslipp, blitt kåret til Norges Sykkelby, vernet mer natur, redusert cruiseanløp og redusert strømregningen.

Vi har satset stort på energieffektivisering gjennom varmepumpestøtte, solceller, jordvarme og andre løsninger i kommunen. Vi har etablert flere sykkelveier, fått flere bysykler, og øker antallet bilfrie og sykkelprioriterte gater.

Klimakampen er ikke mulig å vinne uten at vi tar vare på våre innbyggere og har dere med på målet om et nullutslippssamfunn med økt tid til hverandre. Derfor har vi sørget for å få ned forskjellene, investert i barn og unge og fremmet politikk som bekjemper utenforskap.

Vi er stolt av at vi har fått til søskenrabatt mellom barnehage og SFO, reduksjon i SFO-priser med første år gratis, og store økonomiske løft til våre skoler og barnehager. Gjennom vår politikk har vi ansatt flere lærere og pedagoger, flere barnevernansatte og etablert hjertesoner rundt skoler for å gjøre det tryggere å gå og sykle til skolen. Vi har fått flere lekeplasser, møteplasser og bedre uteområder med stadig flere blomster og trær.

Vi har satset på psykisk helse denne perioden, satt ned en utenforskapskommisjon, økt antall miljøterapeuter og heltidsansatte i sykehjem, og arbeidet målrettet med å øke rekrutteringen av fastleger, helsesykepleiere og jordmødre.

MDG har i 4 år vist at et grønnere og mer medmenneskelig Stavanger er mulig!

Kapittel 1: Våre innbyggere

Redusere fattigdom og økende forskjeller

Vi har vært gjennom flere vanskelige år. Eftervirkningene av pandemien er fortsatt over oss, samtidig som vi opplever økte utgifter på strøm og mat. Det er for mange av våre innbyggere som ikke har råd til å delta i samfunnet på lik linje med andre. All vår politikk skal ta utgangspunkt i de som trenger mest hjelp. Solidaritet er en viktig byggestein i den grønne politikken.

Vi tror på et felleskap som gir oss den samhørigheten vi trenger, og ønsker en kommune hvor alle kan oppleve deltakelse og muligheter. Flere skal ha anledning til å komme inn på boligmarkedet og få ned strømutgiftene. Vi vil arbeide forebyggende i et langtidsperspektiv og sørge for at alle opplever at de er en del av fellesskapet uansett arbeidssituasjon, økonomi, kjønn, legning, helsetilstand, funksjonsevne, alder, etnisitet, kultur eller religion.

Miljøpartiet De Grønne vil:

Tiltak og forebygging:

- Utvide støtteordningen til varmepumpe med solceller og ENØK-tiltak med vekt på at de som har minst skal prioriteres først.
- Utrede en SFO som er åpent også i juli måned
- Videreføre Barnas Sommer som et gratis aktivitetstilbud for alle innbyggere
- Utvide Fiks Ferrige Ferie med flere plasser
- Avvikle ABI-systemet (aktivitetsbasert inntekt)
- Satse på aktiv inkludering i arbeidslivet, særlig rettet mot mennesker med funksjonsnedsettelse og flyktninger, gjennom samarbeid mellom Stavanger kommune og lokalt næringsliv
- Fortsette å styrke VTA (varig tilrettelagt arbeid) arbeidsplasser og få ned ventelisten
- Tilby gratis internett til husholdninger med barn og med varig lav inntekt
- Fortsette å styrke barnevernet med stillinger til saksbehandling og dermed bedre tid til hver familie, og generelt bruke ressurser der de trengs

Sosial boligpolitikk:

- Etablere og bygge flere seniorboliger og bofellesskap
- Stille krav til utbygger om at 10% av nybygg skal være avsatt til kommunale boliger, investere i sosial boligbygging og fortsette å få ned vedlikeholdsetterslepet knyttet til kommunens boligpark
- Bygge studentboliger til behovet er dekket
- Fortsette å presse for et "leie for eie" prosjekt for vanskeligstilte som leier kommunal bolig som et samarbeid mellom kommunen, husbanken og utbygger
- Intensivere samarbeidet mellom kommune, husbank og utbyggere for å kunne satse på boligprosjekter som gir personer med lav inntekt og unge uten egenkapital mulighet til å kjøpe seg et hjem.

- Legge til rette for alternative bokollektiv, hvor flere familier kan bo sammen, eksempelvis aleneforsørgere
- Tilby funksjonshemmede tilpasset oppfølging i egen bolig og få ned ventelistene ved å bygge flere boliger
- Støtte en etablering av et dugnadsbasert avlastningshus for aleneforeldre
- Beholde den kommunale garantiordningen og vurdere å styrke den slik at flere førstegangsetablerere og innbyggere med lav inntekt kan eie sin egen bolig

Inkludering, integrering og likestilling

Miljøpartiet De Grønne jobber for et samfunn der alle kan være seg selv, og der det legges til rette for at alle kan delta i samfunnet og arbeidslivet. Etnisitet, kultur, alder, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, seksuell orientering eller funksjonsevne skal ikke begrense den enkeltes deltakelse, innflytelse og livskvalitet. Vi vil bekjempe alle former for diskriminering, og føre en normkritisk og feministisk politikk for å bygge ned frihetsberøvende maktstrukturer. Vi vil bekjempe netthets, seksuell trakassering, sosial kontroll og alle former for undertrykking i alle ledd.

Vi vil støtte skeive organisasjoner, skeive festivaler og kulturarrangementer og sikre at alle biblioteker har et utvalg av skeiv litteratur.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Opprette flere stillinger for minoritetsrådgivere ved ungdomsskoler som kan bistå våre unge i spørsmål knyttet til sosial kontroll og tilby familieveiledning der det er behov
- At kommunen i større grad fokuserer på å forandre skjevheter i forhold til likestilling og synliggjør at det jobbes med likestilling
- Aktivt motarbeide negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og æresrelatert vold blant våre innbyggere, blant annet ved å satse på minoritetsrådgivere og økt kunnskap blant offentlig ansatte
- Kommunens bildebruk skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen slik at alle som bor her kan kjenne seg igjen i våre hjemmesider og annet materiell fra kommunen der bilder brukes
- Kommunen skal ha som mål at sammensetningen blant de ansatte skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen og arbeide for et mer likestilt arbeidsliv
- Gjøre politisk engasjement mer attraktivt og tilgjengelig for flere ved at politiske møter avholdes på dagtid, slik at flere småbarnsforeldre kan engasjere seg
- Barn og voksne i offentlige institusjoner må få lov å bli kalt det pronomen de ønsker og få lov å ha det kjønnsuttrykket og navnet de føler seg hjemme i
- Endre retningslinjene for alle offentlige virksomheter, og private som leverer offentlige tjenester, slik at alle skjemaer får en tredje kjønnskategori og at foreldre betegnes kjønnsnøytralt
- Bruke Stavangers medlemskap i Eurocities som plattform for å delta aktivt i gjenoppbyggingen av Ukraina

- Inngå vennskapsbysamarbeid med en eller flere byer i Ukraina. Først og fremst byer i de delene av landet som i øyeblikket er under russisk okkupasjon
- Stavanger skal styrke nynorsken sin plass både i skolen og i det offentlige

Likestilling for funksjonshemmede

Miljøpartiet De Grønne har som mål at samfunnet skal være for alle. Vår funkispolitikk sikter på å skape lokalsamfunn der alle mennesker har styring i eget liv, verdighet og likestilte muligheter og universelt utformede tjenester, aktiviteter, systemer, bygg, transport og møteplasser.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Sikre universell utforming av kommunale bygg, nettsider, tjenester og arrangementer.
- Jobbe for at personer med funksjonsvariasjoner får sine rettigheter ivaretatt i tråd med FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter (CRPD), blant annet at de selv skal kunne bestemme hvor de skal bo
- Anerkjenn diskrimineringen og utfordringene som personer med funksjonsvariasjoner møter i det daglige
- Utvide hjemmetjenestetilbudet og se på muligheten for å tilpasse denne tjenesten til arbeidsføre og unge brukere av hjemmetjenesten
- Utvide HC-plasser og oppmykning av hvem som kan få HC-kort
- Sikre reell tilgang på brukerstyrt personlig assistanse (BPA)
- Sikre synshemmede foreldre god veiledning på de ulike digitale plattformene som blir benyttet i skolen, slik at de kan veilede og hjelpe sine barn med lekser
- Reforhandle avtalene om tilrettelagt skoletransport, slik at de er mer presise og gir elever med funksjonsvariasjoner et verdig tilbud som ikke innskrenker skole- og behandlingstilbud

Politisk aktive unge

Barn og unge påvirkes av politiske beslutninger på lik linje som de voksne. Vi vil styrke unges perspektiver i politiske prosesser ved å innføre stemmerett til 16-åringer i lokalvalg.

En god debatt

MDG sine representanter i kommunestyret skal bidra til en god og saklig debattkultur. Og vi ønsker forbedringer i styringssystemet slik at alle folkevalgte får en grundig opplæring og dermed gode muligheter til å delta aktivt i politikken.

Vi ønsker et åpent demokrati som legger til rette for en god involvering fra innbyggerne. Derfor ønsker vi å endre kommunestyremodellen i Stavanger, ved å legge ned kommunalutvalget. Vi mener at en modell som består av kommunestyre, formannskapet og fagutvalg er en mer hensiktsmessig inndeling.

Uavhengig av styringsmodell, er det avgjørende for MDG at den ivaretar det politiske mindretallet på en god måte. Alle partier er viktige for å utvikle Stavanger til en bedre kommune.

Digital hverdag

Vi mener at åpenhet og tilgjengelighet er viktig for demokratiet. Kommunen skal være enkelt tilgjengelig for innbyggerne og arbeide målrettet for en åpen, god og inkluderende kommunikasjon. Data skal som en hovedregel være åpent tilgjengelig.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Gi mulighet for å informere kommunens beboere via e-post, SMS og andre digitale plattformer
- Innføre stemmerett for 16-åringer ved lokal- og regionalvalg
- At ungdommens kommunestyre skal være høringsinstans i relevante plan- og byggesaker
- Gjøre offentlig data tilgjengelig for innovasjonsformål, næringsutvikling, offentlig tjenesteyting og lignende
- Gjøre programvare som er utviklet av kommunen tilgjengelig på åpne lisenser
- Legge ned kommunalutvalget og gjøre organiseringen av kommunestyret enklere for innbyggerne
- Gjøre saksdokumenter lettere tilgjengelige, mer forståelige og involveringsprosesser som høringer, nabovarsel og politiske prosesser, mer transparent, demokratisk og mulig å etterprøve

Kapittel 2: Klima

Miljøpartiet de grønne vil jobbe målrettet for å gjøre det lettere for Stavangers innbyggere å leve mer klimavennlig og for at kommunen skal vektlegge klima i alle beslutninger som skal gjøres. Det er ikke nok å sette store mål hvis man ikke prioriterer klima i alle prosesser.

Redusert bruk og økt produksjon av energi

Stavanger skal bli en by som produserer mer energi enn den bruker. Solenergi og andre fornybare energiløsninger bør tas i bruk på alle nybygg, og et langsiktig mål må være at flest mulig hus produserer sin egen energi. Når bygninger pusses opp, skal energisparing alltid være høyt prioritert, også i selve byggeprosessen. Kommunen må stille strengere krav til private utbyggere.

Stavanger kommune bidrar gjennom energisparing og med økt fornybar kraftproduksjon gjennom solceller på takflater.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At alle kommunale nybygg skal være klimanøytrale med mål om plussbygg
- At oppvarming av kommunale bygg skal skje ved bruk av jordvarme eller andre fossilfrie og utslippsfrie energikilder
- Stille krav om solenergi og/eller grønne tak på kommunale nybygg
- Gjøre det lettere å etablere solceller på eksisterende bygg
- Stille strenge klimakrav til private utbyggere
- Montere solceller på alle relevante kommunale og interkommunale bygg
- Ansette minst en energirådgiver i kommunen
- Etablere en større kommune som leder an i klimaarbeidet og for effektiv samferdsel, ved å invitere våre nabokommuner Sola, Sandnes og Randaberg til sammenslåing
- Etablere en større kommune som leder an i klimaarbeidet og gir effektiv samferdsel, ved å invitere våre nabokommuner Sola, Strand, Sandnes og Randaberg til sammenslåing
- Unngå energisløsing i kommunale virksomheter
- Gi støtte til installasjon av varmepumper, energibesparende tiltak og solceller for private boliger for å redusere energibehovet
- Stille krav til utnyttelse av overskuddsvarme ved etablering av ny kraftkrevende industri
- Utarbeide en helhetlig og bærekraftig kommunal innkjøpsordning med høyere krav til sosialt, etisk og klimamessig ansvarlig handel
- Støtte innovasjon som bidrar til økt bruk av hydrogen som energikilde
- Sikre at alle barnehager har god luftkvalitet og begrenset støy i utearealene gjennom obligatorisk måling av luftkvalitet og støymåling

En klimanøytral kommune

Kommunen skal bidra til å redusere klimagasser både gjennom egen drift og gjennom krav til andre aktører. Vi vil miljøsertifisere og innføre klimaregnskap for alle kommunens etater, virksomheter og by-/kommunedeler. Det skal være lønnsomt og enkelt for ansatte å ta grønne valg. Derfor skal alle kommunale arbeidsplasser fortrinnsvis være sykkelvenlige, med sykkelparkering, lademulighet til elsykler, garderobe og dusjanlegg. Alle kommunens arbeidsplasser ha el-sykler og el-transportsykler til bruk i tjenestereiser.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At kommunens bilpark skal gjøres utslippsfri
- Styrke klima- og miljøfondet med betydelige midler, som skal benyttes til å bevare natur samt å redusere klima- og miljøutslipp
- Sørge for at Stavanger kommune tar ansvar som innkjøper av varer og tjenester, og prioriterer sosial og økologisk bærekraft i anbudsprosesser
- At Stavangers klimamål skal søkes implementert alle steder en har eierinteresse
- Redusere matsvinn i offentlige institusjoner, kantiner, barnehager og skoler
- Bidra til større andel vegetar og bærekraftig mat i kommunens kantiner
- Gi støtte til organisasjoner, næringsdrivende og privatpersoner som skaper løsninger som reduserer matsvinn
- Bidra økonomisk og gjennom samarbeid med nabokommuner og næringsliv til å etablere CCS (karbonfangst) på forbrenningsanlegget til IVAR
- Stille krav til Lyse om å videreføre satsingen på fornybar energi
- Gjøre Stavanger til en pådriver i den nasjonale satsingen på offshore havvind
- At Lyse øker andel biogass i energimiksen og reduserer den fossile andelen i nærvarmen mest mulig
- At Stavanger kommune skal være med å bygge et marked for biogass og støtte prosjekter hvor biogass tas i bruk, og på denne måten bidra til å gjøre biogass kommersielt
- Innføre krav om en bindende plan for utnyttelse av overskuddsvarme før reguleringsplaner og byggeprosjekter godkjennes
- Støtte økt produksjon av biokull da dette er et kostnadseffektivt klimatiltak med stort potensiale
- At alle selskap der Stavanger har eierinteresse vektlegger klima og naturmangfold ved bygging av ny infrastruktur

Våre personlige klimaregnskap skal gå i pluss

Av en gjennomsnittsnordmanns karbonavtrykk står forbruket for over halvparten. Kommunen skal stimulere til at det er enkelt og selvfølgelig for innbyggerne å velge et bærekraftig forbruk.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Tilrettelegge for delingsøkonomi og reparasjon for å redusere forbruket
- At sirkulærøkonomi og gjenbruk skal være et hovedmål for alle kommunale investeringer og drift

- Bidra til holdningskampanjer i kommunens regi rettet mot gjenbruk, mindre forbruk og mer reparasjon
- Innføre tiltak som kan redusere søppelmengdene, gjennom insentiver og holdningskampanjer overfor bedrifter og privatpersoner
- Etablere et Gjenbrukssenter for både ting, byggevarer og reparasjon

En grønn byggsektor

Bygg- og anleggssektoren står for en betydelig andel av klimagassutslippene, og Stavanger kommune må gå foran og vise vei. Vi vil at Stavanger skal bli en kommune hvor bygg- og anleggsarbeid gjennomføres uten utslipp i noen ledd. Vi skal rive mindre, gjenbruke mer, og bruke miljøvennlige byggematerialer. Det får vi til gjennom infrastruktur, støtteordninger, prioritert saksbehandling og regulering.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Stavanger skal fortsette arbeidet med fossilfri anleggsdrift, fossilfri transport og gjenbruk av byggematerialer i alle kommunale virksomheter
- Bidra til gjenbruk av byggematerialer og interiør gjennom kommunalt byggemarked med brukte byggematerialer
- Opprette en nettside der kommunen legger ut brukte møbler, materialer m.m.

Bærekraftig turisme

Vi vil fortsette å redusere antall cruiseanløp og satse på grønn mobilitet for de turistene som kommer til vårt distrikt. Vi vil utarbeide en strategi i samarbeid med andre kommuner for å fremme lokal turisme som alternativ til flyreiser.

Vågen i Stavanger sentrum skal være tilgjengelig for småbåter, og fri for støyende og forurensende cruiseskip. Det må stilles strenge krav til cruiserederiene som ønsker seg til kommunen, og kreve bruk av landstrøm.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Innføre klimaavgift for cruise
- Utrede muligheten for å innføre turistskatt for turister som besøker byen. Alle inntektene skal gå direkte tilbake til kulturlivet i Stavanger
- Fremme lokal turisme slik at flere kan velge bort flyreiser blant annet gjennom å samarbeide med Stavanger Turistforening om å øke kunnskap om lokale turer, og spesielt turer som er tilgjengelig med kollektivtransport
- Utvide småbåthavnene tett på Stavanger sentrum, og se på muligheten for å etablere elbåt-ladestasjoner
- Redusere cruiseanløp til Stavanger inntil næringen er utslippsfri
- Flytte cruiseskipene helt ut av Vågen, og kreve at skipene som kommer hit kan dokumentere at de er miljøvennlige, både når det gjelder utslipp og avfallshåndtering
- At supplyskip som ligger til kai benytter landstrøm

Kapittel 3: Natur

Naturen er en kilde til trivsel og folkehelse. Stavanger-naturen gir muligheter for rekreasjon og opplevelser for kommunens innbyggere. Derfor skal Stavanger være arealnøytral. Naturen inneholder også et rikt dyre- og planteliv som må bevares for fremtidige generasjoner. Kommunens innbyggere skal ha god tilgang til naturen. Vi skal være en insektsvennlig kommune.

Vi vil styrke biomangfoldet og sørge for enda rikere naturopplevelser for innbyggerne. Flere rødlistede arter er under press på grunn av arealtap, økt ferdsel og naturinngrep. Vi vil ha mer natur i hele Stavanger kommune og sier tydelig nei til all nedbygging av matjorda vår.

Vi vil også jobbe for å styrke biomangfoldet i skjærgården vår ved å fremme en egen skjærgårdsplan, samtidig som vi legger til rette for kortreist turisme.

Stavanger skal være arealnøytralt utenfor dagens bebygde områder. Det innebærer å gjenbruke og fortette områder som allerede er utbygd fremfor å bygge ned natur og landbruksområder. Dersom det bygges ned nye områder må tilsvarende areal tilbakeføres

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At Stavanger skal bli arealnøytral
- Arbeide for at flere sjøområder med store naturverdier blir vernet
- Vi skal verne om matjorda og tilbakeføre egnede områder til LNF
- Motvirke bruk av giftige sprøytemidler og skadedyrbekjempelse også utenfor kommunens eiendom
- Verne om myrområdene i kommunen
- Gjenetablere naturområder og sette av områder hvor man legger til rette for viltvoksende planter, blomster og urter med minst mulig inngripen i den naturlige veksten
- Ta vare på og planlegge grøntområder som naturlig absorberer store nedbørsmengder og som er med på å gjøre oss bedre utrustet til håndtering av ekstremvær
- Kommunen skal motivere privatpersoner til å ivareta biologisk mangfold på egen eiendom
- Ha gode og lett tilgjengelige renovasjonsordninger for landbruket
- Fortsette arbeidet med å bevare det unike fuglelivet i våtmarksområdet ved Mosvatnet og følge opp forpliktelsene som kommer av at Mosvannet nå blir et naturreservat
- Alle kommunens innbyggere skal ha tilgang til naturopplevelser i nærmiljøet
- Plante flere frukttrær, bærbusker og andre nyttevekster på kommunens grøntanlegg
- Prioritere variert beplantning og plantearter som er gode pollen- og nektarkilder, og fjerne planter som påvirker lokal fauna og artsmangfold negativt

- Opprette markagrense for Sørmarka og arbeide for videre vern av naturmangfoldet der
- Opprette grønn korridor mellom Mosvatnet, Sørmarka og Vannassen
- Ta initiativ til å utvikle "Fiskerens marked" etter modell fra "Bondens marked"
- Øke innsatsen og støtten for giftopprydding i havet og i strandlinjen
- Identifisere og iverksette tiltak mot havnespy
- Ta aktiv initiativ til å realisere muligheter for tang- og tareproduksjon i samarbeid med næringslivet og academia
- Etablere flere salamanderdammer for å sikre en levedyktig bestand av salamandere og generelt øke biomangfoldet
- Etablere edelløvsskog fremfor plantet barskog
- Være svært restriktiv på å tillate nye hyttefelt som bygger ned natur

Dyrevelferd

Stavanger skal være en dyrevennlig kommune. Vi vil gi økonomisk støtte til organisasjoner som jobber med dyrevelferd, slik at disse kan drifte mottak og omplassering for dyr. Stavanger kommune skal jobbe for å redusere antallet eierløse dyr.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Sørge for at Stavanger kommunes vedtatte dyrevertnplan følges opp, med tilstrekkelig finansiering til å gjennomføre viktige tiltak for dyrevelferd
- At kommunen stiller tydelige krav til dyrevelferd gjennom egne innkjøp og utlysning av anbud
- Gi et tilbud om gratis sterilisering og ID-merking av katt til innbyggere med lav inntekt
- Utrede en økonomisk insentivordning for bønder som sørger for bedre velferd for dyrene sine utover det som er minimumskrav
- Øke støtten til organisasjoner som tar seg av og jobber for å forebygge hjemløse dyr
- Skjerpe kravene til dyrevelferd i oppdrettsindustrien
- At Stavanger kommune skal sørge for at alle fiskemerder er utslippsfrie anlegg, eksempelvis gjennom lukkede anlegg
- Jobbe for bedre nasjonale økonomiske insentiver til oppdrettere som investerer i utslippsfrie anlegg

Forsøpling og forurensning

Hvert år dør store mengder sjøpattedyr, fugler og fisker av plastsøppel. Samtidig går milliarder av mindre plastbiter ut i jordsmonn og hav, spises av dyr og organismer og havner i næringskjeden.

Lysforurensning er negative konsekvenser av overflødig menneskeskapt lys. Overskuddslys er sløsing av energi som har uheldig innvirkning både for astronomi, biologi og helse. Når nattehimmelen blir lysere, blir det også vanskeligere å observere stjerner og planeter.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Fase ut gummigranulat
- Utfase bruk av ikke-nedbrytbare engangsprodukter og emballasje i alle kommunale foretak
- Øremerke midler til insentivordning for bedrifter og gründere som vil etablere emballasjereduserende næringer
- Støtte og opprette belønningsordninger der fiskere og privatpersoner kan levere inn søppel og få vrakpant for det
- Samarbeide med IVAR om en returordning på gamle fiskegarn, teiner og lignende
- Stoppe de kommunale utslippene av plastsøppel til Gandsfjorden via overløp av kloakk
- Intensivere arbeidet med å rydde opp plastforsøpling ved å gjøre Gands- og Byfjorden til pionerområder for utprøving av plastfangstteknologi
- Redusere lysforurensing ved en bevisst holdning til valg av lyskilder, bruk av dimmere, lyssensorer, avskjerming og lignende

Kapittel 4: Samferdsel

Vi ønsker at det skal være lettere og rimeligere for alle Stavangers innbyggere å velge miljøvennlig transport. Luften skal være ren og trygg for alle, og vi vil minimere helseskadelig og forurensende trafikk. Miljøpartiet De Grønne vil prioritere kollektivreisende, syklist og gående, og dermed senke klimagassutslippene, få mindre bilkø, bedre fremkommelighet, og skape et godt utemiljø.

Sykkel

At flere tar sykkelen fatt, er løsningen på mange av de utfordringene vi står ovenfor. Å sykle er ikke bare miljøvennlig, det er også bra for folkehelse og velvære. Det kan i tillegg være et rimeligere og raskere alternativ enn bil. Vi vil at flere skal kunne velge sykkel fremfor bil dersom de ønsker det - året rundt. Vi skal ha et godt, sammenhengende og trygt sykkelveinett, fortsette støtteordningen for el-lastesykkel til familier med småbarn, innføre økonomiske støtteordninger for elsykkel, forbedre bysykkelordningen og være en sykkelvennlig kommune.

Miljøpartiet de grønne vil:

- Sørge for trygge og vedlikeholdte sykkelveier året rundt, hvor syklist og andre trafikanter er fysisk adskilt, og som er brede nok for transportsykler og sykkelvogner
- Etablere flere sykkelprioriterte gater
- Etablere flere bysykkelstasjoner i alle Stavangers bydeler
- Videreføre og styrke støtte til innkjøp av elsykkel, el-sparkesykkel og transportsykkel for husholdninger med lav inntekt
- Etablere støtteordning for piggdekk til sykkel
- Utplassere flere og vedlikeholde servicestasjoner for sykkel og stille servicestasjoner som rekkefølgekrav i nærings- boligprosjekter, som borettslag
- Sikre sammenhengende sykkelveier med oversiktlig og tydelig merking som kobler de ulike delene av kommunen sammen
- Sørge for god tilrettelegging for syklist og gående ifm. byggeplasser
- Tilby sykkelkurs til alle barne- og ungdomsskoler i kommunen
- Sikre tilstrekkelig brøyting og avising på sykkelstier
- Utrede å benytte et av kjørefeltene til tofelts sykkelvei over Bybrua
- Gjøre det enklere og mer attraktivt for kommunalt ansatte å sykle til jobb, ved å stille strenge krav til garderobefasiliteter og sykkelparkering i nybygg, og oppgradere eksisterende kommunale bygg
- Innføre belønningsordninger for de som sykler eller går
- At kryssing av vei for syklist skal som hovedløsningen skje via undergang eller lignende, ikke i gangfelt

Gange

Vi vil ha god fremkommelighet for alle fotgjengere. Fortau og gangvei må være i god stand slik at alle fotgjengere, også de med barnevogn, brukere av mobilitetsstokk, rullestol eller rullator kommer seg trygt frem.

Miljøpartiet de grønne vil:

- Sikre at universell utforming legges til grunn ved utbygging og forbedring av områder for gående, slik at personer med funksjonsnedsetting kommer seg trygt og godt frem
- Sikre tilstrekkelig brøyting og avising på fortau og gangsti

Privatbil og varetransport

Det skal bli lettere å klare seg uten bil. For dem som fortsatt trenger eller ønsker å eie egen bil, skal det være tilrettelagt for lading av elbiler.

Klimavennlig varetransport er viktig for å løse klimakrisen. Det skaper også et bedre bymiljø. All transport som skal inn i bykjernen må bli fossilfri. Dette gjelder kommunens fraktbehov, men kommunen må også tilrettelegge for nullutslippsfrakt i privat regi.

Miljøpartiet de grønne vil:

- Tilrettelegge for flere parkeringsplasser for delingsbiler, spesielt i de de sentrumsnære bydelene
- Sørge for lett tilgjengelige ladeplasser i alle bydeler
- Gjøre det enklere å få parkeringstillatelse for forflytningshemmede, og etablere flere HC-plasser, slik at de som er avhengige av bilen, kommer seg frem
- Arbeide for oppstart av lokale initiativ som fremmer effektiv varetransport
- Fortsatt støtte utslippsfri hjemlevering av varer fra Stavanger sentrum
- Fortsette arbeidet med omlastingssteder for varelevering sammen med næringen, for å sikre at all varelevering til sentrum skjer utslippsfritt
- Gjennomføre prøveprosjekter med nullutslippssoner for kjøretøy

Buss, tog og båt

MDG vil ha et velfungerende og effektivt finmasket kollektivt rutenett som er strategisk knyttet opp mot kollektivaksen mellom Stavanger - Sandnes og stasjonene på dobbeltsporet. Vi vil ha flere bussruter mellom bydelene som ikke går innom sentrum. Vi ønsker også et godt rutetilbud for hurtigbåter, som kan bidra til å redusere biltrafikken til øyene våre.

Miljøpartiet de grønne vil:

- Legge bedre til rette for pendlerparkering
- Legge til rette for vannbuss mellom Stavanger sentrum og byøyene
- Skrinlegge veiprojektet Øyfast, broforbindelse til øyene i Ryfylke

Miljøpartiet De Grønne vil være en pådriver inn mot fylkestinget i Rogaland for:

- Undersøke bedre løsninger for mer rettferdig finansiering av Bymiljøpakken, for eksempel ved satellittbasert veiprising
- Gjenåpne Hillevåg og Forus togstasjoner
- Innføre søskenmoderasjon på månedskort
- Tilrettelegge for et godt kollektivtilbud til sentrumskjernen i Stavanger
- Etablere bussrute over Vålandshaugen
- Gjøre det enkelt og rimelig å ha med sykkel på tog og buss
- Bedre betingelser på enkeltbillett og periodebillett til fordel for barnefamilier, slik at det blir rimeligere å reise sammen med barn
- Gjennomføre prøveordning med on-demand busser i utvalgte bydeler, spesielt på Rennesøy og Finnøy
- Prøveordning med autonome busser på passende strekninger
- Sikre en fullverdig skinnegående kollektivløsning til nye SUS, Universitetet på Ullandhaug og lufthavnen
- Flere matebusser og bydelsbusser med fokus på effektiv transport til sentrale knutepunkt langs kollektivaksen
- Etablere gratis elektrisk ferje eller vannbuss til Vassøy
- Redusere billettprisene på hurtigbåtsambandet med mål om å redusere bilbruk
- Etablering av dobbeltspor på jernbane til Egersund
- Et godt, rimelig og hyppig hurtigbåttilbud i Ryfylke

Kapittel 5: Oppvekst

Lek, livsmestring og læring

Barnehagen og fellesskolen er viktige institusjoner, ikke bare for å gi våre barn og unge et faglig fundament, men også for at de skal kunne bli gode medborgere, og for at de skal ha en god oppvekst. Å investere i barnas hverdag er god samfunnspolitikk, og oppvekstsektoren må prioriteres.

Vi må ha nok pedagoger, både i barnehage, skole og SFO. De må ha tillit og frihet til å tilpasse undervisningen best mulig innenfor de gitte rammene. Hverdagen skal være preget av tid til det enkelte barnet, og ikke av mål- og detaljstyring.

Stavangerskolen og stavangerbarnehagen har dyktige ansatte og gode ledere. Samtidig må vi erkjenne at mange elever faller utenfor. Å ta psykisk helse, skolevegring og mangel på motivasjon på alvor handler om å fremme livsmestring for neste generasjon. Vi skal gi elevene kompetansen de trenger for å mestre fremtidens arbeidsliv. MDG ønsker en variert skolehverdag, med fokus på kreativitet, samarbeid, lærelyst og nysgjerrighet i stedet for målstyring og dokumentasjon.

Klima- og miljøutfordringene er de største oppgavene å løse i vår tid. Fokus på klima, miljø og bærekraft må for alvor inn i barnehagen og skolen, ikke bare som teori, men også i praksis. Vi ønsker at barna skal bli kjent med nærnaturen allerede fra barnehagealder, gjennom å tilrettelegge for undervisning utenfor klasserommet, ekskursjoner og økt bruk av de lokale grøntområdene i kommunen, og gjennom veldrevne skolehager. Vi ønsker flere natur- og friluftsbarnhager.

Alt starter i barnehagen

Barnehagen skal ha høy voksenteitet og høy pedagogtetthet. Bemanningsnorm skal gjelde hele dagen. Pedagogene skal ha tid til å se og ta vare på hvert enkelt barn, særlig de med spesielle behov, og til å drive nært samarbeid med hjemmet.

Barnehagen er en viktig arena for sosialisering og språkopplæring. Vi vil legge til rette for at flere barn med minoritetsspråklig bakgrunn går i barnehage, blant annet ved å gjøre første år gratis og redusere prisene generelt. Vi ønsker at alle barn møter et mangfold av ansatte, deriblant en høyere andel menn.

Vi ønsker flere natur- og friluftsbarnhager, og vi mener at de kommunale barnehagene også må tilby mindre barnehager med færre enn 6 avdelinger.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Redusere prisen på barnehageplass
- Ha 50% pedagogtetthet i barnehagen og sikre tilstrekkelig voksenteitet gjennom hele dagen

- Ivareta STA-avdelingene (spesielt tilrettelagt avdeling) for barn med ekstra behov
- Sikre at alle barn får barnehageplass i nærheten av der de bor
- Utvide hjertesoner til å gjelde barnehager - for at barna skal være trygge, og kunne gå og sykle både til skole og barnehage
- Arbeide målrettet for å få flere menn i skole og barnehage
- At barn og ansatte i barnehagen skal få kunnskap om og mulighet til å dyrke, lage og servere mer miljøvennlig og bærekraftig mat
- Etablere og bygge flere natur- og friluftsbarnhager
- Bidra til å etablere flere kjøkkenhager i barnehagene
- Inkludere barna i utformingen av ute- og inneområder og øke budsjettet til forbedring av uteområder
- Sørge for parkering for sykkelvogn ved alle barnehager
- Fortsette med støtte til kjøp av el-lastesykkel til barnehager

En fremtidsrettet skole

Fremtiden vil kreve nye former for kompetanse. Dette skal barnehagen, barneskolen og ungdomsskolen forberede barna våre på. Vi ønsker at fokus i større grad skal ligge på læringskultur enn på målbare tallkarakterer. Vi vil at fem- og seksåringene skal møte en skole som ivaretar deres behov for lek, bevegelse, sosialisering og kreativ utfoldelse, og vi vil ha mindre stillesitting, skjermbruk og lekser.

Små barn lærer best gjennom lek - og lek stimulerer de egenskapene fremtidens arbeidsliv kommer til å etterspørre: Kreativitet, nysgjerrighet, problemløsningsevner og samarbeidsevner. Skolene skal få tid til å satse på disse ferdighetene. Samtidig skal skolen møte elevenes ulike behov, hvor alle skal oppleve mestring. Derfor vil MDG sørge for en god skoleøkonomi som sikrer at alle elever opplever varierte hverdager med nok ansatte og rom for både praktisk, teoretisk, kunstnerisk og sosial undervisning.

Vi ønsker også et stort løft for seksualundervisning i grunnskolen, i samarbeid med de ansatte og fagorganisasjonen. Alle våre elever skal oppleve opplæringen som meningsfylt, som fjerner skam og stigma rundt seksualitet og legning. En god seksuell helse starter med målrettet undervisning.

SFO - Fritid på skolen

De Grønne ønsker å gjøre SFO gratis på alle trinn, som en universell ordning på lik linje med skolen. Vi vil at SFO skal være et universelt og inkluderende fritidstilbud for alle barn, uavhengig familiens økonomi. Vi vil også sikre at barn som har behov for særskilt oppfølging får det SFO-tilbudet de har krav på.

MDG vil ha jevn, pedagogisk forankret kvalitet på SFO-tilbudet over hele kommunen. Vi ønsker fokus på tilrettelegging for fri lek under tilsyn. Frilek er med på å styrke barnas sosiale kompetanse, gir rom for kreativ utfoldelse, prøving og feiling, og det skjer på barnas egne premisser.

Mat og matlaging bør bli et prioritert tema i SFO, som aktivitet og som tiltak for å sikre at barna får i seg næringsrike og varierte måltider. Vår satsing for å bygge skolehager er en del av dette. Å involvere barna i dyrking og matlaging legger til rette for medvirkning, mestring og uformell læring.

Den ansatte

Vi trenger faglig dyktige og motiverte ansatte i skole og SFO. Den som er nyansatt i Stavangerskolen skal møte en god mentorordning, og gode muligheter for videreutdanning og faglig påfyll. Vi ønsker at lærerne også får mulighet til å videreutdanne seg i pedagogikk, didaktikk og i praktisk-estetiske fag, samt får muligheten til å opparbeide seg profesjonsfaglig digital kompetanse.

Vi ønsker å gi læreren tillit og rom for å være den gode læreren. Klassestørrelsene må ned, og læreren må få tid til å være tett på hver enkelt elev. Målstyring og dokumentasjonskrav har tatt overhånd i skolen, og vi må minske oppgavebunkene for læreren.

Eleven

God psykisk helse er viktig for en god oppvekst. Alle elever skal kunne møte en åpen dør hos helsesykepleier. Vi ønsker helsesykepleiere i fulltidsstillinger på alle skoler.

Vi vil bekjempe mobbing i skolen ved å satse på forebygging fremfor brannslukking. Miljøterapeuter og miljøarbeidere på skolen bidrar til et bedre psykososialt miljø. Å styrke laget rundt elevene våre gjør at elevene har folk rundt seg som støtter dem, og bidrar til at våre lærere kan konsentrere seg om å være lærer.

Skolene skal ha tilstrekkelig med ressurser til å følge opp elever med særskilte utfordringer. En inkluderende barnehage og skole, der alle barn har sin naturlige plass krever at man jobber målrettet med fysisk tilrettelegging, tilrettelegging av undervisning og pensum, og at elever mottar undervisning i fellesskap som hovedregel. Spesialundervisningen skal skje med faglærte lærere, i størst mulig grad i klasserommet. Skolen skal gi læring og livsmestring til hver enkelt elev, uansett behov.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Gjøre SFO gratis på alle trinn
- Fortsette satsingen på leksefrie og leksereduserte skoler
- Jobbe for mobilfrie barne- og ungdomsskoler
- Styrke seksualundervisningen i grunnskolen, eksempelvis gjennom å registrere Stavanger for bruk av Uke 6
- Fortsette å sørge for god nok økonomi ved skolene våre
- Sørge for at førsteklasse først og fremst er et overgangså, der fokus er på lek og sosialisering

- Gi økt mulighet for utsatt skolestart i dialog med barnehage og skole
- Tilby gratis skolemat og varm mat ved alle skoler i Stavanger kommune
- Sikre at elever med høyt læringspotensiale får god tilrettelegging og oppfølging
- Styrke praktiske og estetiske fag i skolen med kvalifisert personell
- Styrke satsingen på koding og programmering, særlig på ungdomsskolen
- Sikre kompetent leksehjelp for elever som ønsker det på SFO
- Sikre at barn med særskilte behov som ønsker plass i SFO får et tilrettelagt tilbud, slik de har krav på.
- Gi læreren tid til å være lærer ved blant annet å få ned klassestørrelsene og gi læreren færre administrasjonsoppgaver
- Oppfylle Helsedirektoratets helsesykepleiernorm i skolen
- Satse videre på å etablere flere skolehager og på forbedring av uteområder i samarbeid med elevene
- Ha motiverte ansatte som blir værende lenge i kommunen og arbeide målrettet for å rekruttere, og beholde dyktige lærere
- At alle ansatte skal oppleve reell yringsfrihet hvor lojalitet til arbeidsgiver ikke er et hinder
- At opplæring med blyant og papir skal være i hovedfokus de første årene på skolen og begrenset opplæring på skjermflater frem til 4.klasse
- Prioritere tiltak for å få flere menn ansatt i barnehage og barneskole
- At alle skoleelever skal ha en trygg skolevei og trygge sykkelforhold
- Være en pådriver for utvidelse av Våland skole
- Starte planleggingen av ny skole i Paradis eller på sykehustomten
- Ikke ha en heldagsskole
- At skolens uteområder skal stimulere til lek og læring
- Ha grønne uteområder med spiselige vekster og insektvennlige planter
- Etablere gode skolehager i samarbeid med lærere og elever
- Gjøre det enklere for organisasjoner og nærmiljøet å ta i bruk skolene utenom skoletiden
- Ha lokale vaktmestere på skolene for å holde en god kvalitet på bygningsmassen

En familievennlig kommune

Stavanger skal være en familievennlig kommune. Det skal være mange gratis, lett tilgjengelige møteplasser og arenaer for familier å oppsøke, og enkelt å finne aktiviteter for familien. Alle skal ha et godt og meningsfullt familieliv, og en god hverdag i kommunen. Vi ønsker å sikre lekeområder og "hundremeterskoger" som ikke opparbeides parkmessig. Stavanger by skal bli enda mer attraktiv å bo og oppholde seg i for barnefamilier ved å satse på gode lekeplasser, møteplasser og fasiliteter som alle kan benytte seg av uavhengig økonomi.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Prioritere å bygge unike lekeplasser som er utarbeidet med innspill fra barn
- Ha flere lekeområder og aktiviteter for unge også i sentrum
- Bidra til billigere transport for barn til friluftaktiviteter i andre kommuner, eksempelvis ved å se på muligheten for skibuss

- Vi vil videreføre Barnas Sommer og lignende tilbud, året rundt
- Offentlige tilbud til barn skal være rimelige
- Søskenmoderasjon skal tilbys som en hovedregel til offentlige familievennlige tilbud

Kapittel 6: Byutvikling

Helhetlige nærmiljø hvor transportbehovet minker

Å redusere transportbehovet er det mest effektive tiltaket for å nå nullvekstmålet. Nærmiljøet er derfor viktig for det gode livet i kommunen. Stavanger skal være en kommune med variasjon og et godt servicetilbud enten du bor i byen eller på landet. Vi vil stimulere til nærbutikker, helsetjenester, sosiale møteplasser og kultur- og fritidstilbud slik at man har behovene dekket i nærmiljøet. Slik bruker vi mer tid på de viktige tingene, og mindre på å forflytte oss.

MDG ønsker nabolag med god blanding av forskjellige boformer som henvender seg til ulike målgrupper.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Ha en bærekraftig områdeutvikling hvor vi konsentrerer utbygging langs kollektivaksene og unngår utbygging i områder med dårlig kollektivdekning
- Tilrettelegge for varierte boformer og boliger. Vi ønsker varierte nabolag, og vil stille krav om større variasjon i størrelsen på boligene, både i kommunale utleieboliger og i private nybygg
- Gjøre det enklere å etablere flere boliger i dagens sentrumsnære bebyggelse slik at vi utnytter eksisterende bygg i stedet for nybygg og byspredning på dyrkbar mark
- Etablere bydelshus i Eiganes og Våland kommunedel
- Begrense støy- og lysforurensning
- Vi vil gjennom regulering sikre at eksisterende bomiljø i sentrum bevares og vil tilrettelegge slik at flere ønsker å bo i sentrum

Bevaring framfor sanering

Vi skal ivareta byens identitet, samtidig som vi videreutvikler kommunen i tråd med høye miljøambisjoner, både nasjonalt og lokalt. Vi skal som hovedregel gjenbruke framfor å rive og bygge nytt. Ombruk og gjenbruk av eksisterende bygninger og materialer bidrar til å redusere råvarebruk, avfall, utslipp og energiforbruk. Både kommunen og private utbyggere har et ansvar for en klimanøytral utbygging hvor vi bygger miljøvennlig og skaper områder med høy kvalitet.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Kreve klimagassregnskap og livsløpsanalyser for alle nybygg over 1000m² og eksisterende bygg som vurderes revet
- Kreve klimanøytrale bygg og byområder med høy kvalitet
- Bevare det gamle politikammeret og videreutvikle Nytorget som et bilfritt byrom uten det foreslåtte parkeringsanlegget
- Fjerne minimumskravene for parkering for bolig, slik at det er mulig å bygge boliger uten å måtte etablere eller frikjøpe parkeringsplass

Trehusbyen

Stavanger kommune er unik med sine 8000 sentrumsnære hus som danner Europas største samling av trehus. Trehusbyen er både en attraksjon for tilreisende og for kommunens innbyggere. En slik skatt må vernes og pleies. Vi skal beholde det særegne i både hvert enkelt hus og som en helhet. Vi ønsker et enda sterkere vern av den kulturhistorisk verdifulle bebyggelsen og ha en varsom utbygging i randsonen av trehusbyen. Vi vil tilrettelegge for at det bygges flere bygg i tre, både i kommunal og privat regi.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Ha en by- og samfunnsutvikling som er tilpasset omkringliggende omgivelser og ivaretar Stavangers særegne arkitektoniske uttrykk
- Bevare trehusbyen, ha nulltoleranse for riving av velfungerende trehus og tilrettelegge for flere nybygg i tre
- Utarbeide en trestrategi som bidrar til god og bevisst bruk av tre som byggemateriale for et fremtidsrettet, bærekraftig, varig og vakkert bygningsmiljø

Ja til økt gjenbruk

MDG ønsker å legge til rette for økt grad av gjenbruk i stedet for bruk- og kast-mentaliteten som råder i dagens samfunn. Mange ønsker å reparere det de har, men ofte koster det mindre å kjøpe nytt enn å reparere det gamle. Dette må endres. Kommunen bør selv gjenbruke inventar og bygg i størst mulig grad.

Vi støtter reparatørene, og ønsker at kommunen skal ta ansvar for å sikre gode forhold for de som jobber med å reparere tingene våre, slik at vi kan bruke dem litt lenger.

Grønt og blått hverdagsliv og flere gågater

Stavanger skal være en inkluderende kommune hvor alle tilbudene skal kunne brukes av alle mennesker uansett funksjonsvariasjon. Alle offentlige rom skal derfor være universelt utformet og ha flere og bedre ledelinjer for svaksynte i for eksempel offentlige bygg, ved kollektivholdeplasser og stasjoner.

Vi vil tilrettelegge for trivsel i våre offentlige uteområder. Aktivitetsparker, plaskebasseng, fontener, sykkelbane for barn, utendørs spill og treningsapparater skal stimulere til levende miljøer hvor byens beboere og gjester bruker mer tid ute sammen med andre mennesker.

I tråd med kommuneplanen skal vi prioritere gående, syklist og kollektivtilbudet. Ikke bare i overordnede planer, men også i den konkrete utforming av hver bit av kommunen.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Slutte å ta betalt for utleie av kommunal grunn i Stavanger sentrum og prioritere aktivitet som gir et inkluderende og mangfoldig byliv

- At kommunen skal være rustet til fremtidens klima og ekstremvær
- Satse på færre, men større og bedre lekeplasser, grønne lunger og sansehager
- Gjøre flere gater bilfrie og bruke frigjort areal til gågater, gatetun, urban dyrking, trær, sykkelveier, trygge sykkelparkeringer og lekeplasser
- Ha miljøvennlige og barrierefrie lekeplasser som standard, hvor alle barn kan være med i leken uavhengig av funksjonsevne
- Etablere en lett tilgjengelig og oppdatert plattform med informasjon om lekeplasser, turmuligheter og andre gratis aktiviteter tilpasset barn og barnefamilier
- Bruke ubenyttede arealer til «lommeparker» i påvente av utvikling
- Sette ut flere permanente grillsteder, både i Stavanger sentrum og i turområder
- Åpne bekker og vannløp som i dag ligger i rør, der dette er hensiktsmessig, for eksempel i Klubbgata og Kannikbekken i Olav Vs gate
- Etablere flere gatetun som prioriterer myke trafikanter og opphold
- Revitalisere Torget i sentrum med utforming og retningslinjer for estetikk på utsalg
- Sikre fortau og åpne plasser i sentrum slik at man kan bevege seg uten hinder
- Tilrettelegge for gode bildelingsordninger på sentrale områder i kommunen
- Stoppe nedbyggingen av Sørmarka
- Ha flere "hvilebenker" i gatene og i områder der folk ferdes for å fremme en aldersvennlig og gåvennlig kommune.
- Etablere flere offentlig tilgjengelige vannfontener
- Etablere permanente offentlige og universelt utformede toaletter i byens parker og kommunens turområder
- Åpne for flere badstuer i forbindelse med offentlige badeplasser

Kapittel 7: Helse og livskvalitet

Miljøpartiet De Grønne ønsker et samfunn der forebygging prioriteres i stedet for brannslukking og symptombehandling.

Å oppleve fellesskap og mening i hverdagen bidrar til god helse. Vi trenger mer tid til hverandre, mindre ensomhet og mindre lykkejag gjennom økt forbruk. Og vi trenger kommunale tjenester som bidrar til å forebygge og raskt behandle psykisk- og fysisk uhelse, samt et godt samarbeid med frivillige organisasjoner som arbeider med mennesker.

Psykisk helse skal tas på alvor

En god psykisk helse er like viktig som fysisk helse. I dag ser vi dessverre at forekomsten av depresjon, angst og andre psykiske lidelser har økt betraktelig, spesielt blant unge. Stadig flere unge opplever at de har få fremtidsmuligheter, flere ender med uførepensjon, og selvmordsraten går opp. Blant eldre har ensomheten økt betraktelig. I tillegg er det generelt mange i dag som sliter med psykososiale problemer som ikke blir fanget opp. Pandemien har også bidratt til dette.

Vi mener denne utviklingen er skremmende og at psykisk helse må prioriteres. Behandling, forebygging og rehabilitering er grunnleggende, og det er avgjørende med en helhetlig tilnærming til problemet. Her er det viktig å kartlegge samfunnsmessige faktorer som ligger til grunn.

MDG i Stavanger vil skape et konkret forebyggende og behandlende apparat innenfor psykisk helse, både for unge, eldre, pårørende og de som havner innenfor kombinasjonsdiagnosen rus og psykiatri (ROP).

Vi ønsker at alle skal kunne uttrykke sin kjønnsstilhørighet og tiltrekning uten fare for diskriminering, trakassering eller vold. Stavanger skal ta seksualitet på alvor og fjerner tabuer og skam knyttet til dette. Vi vil styrke seksualundervisningen i grunnskolen og ansatte en kommunesexolog som kan sette i gang gode forebyggende og anti-diskriminerende tiltak, drive folkeopplysning og kurs, samt være en rådgiver for alle profesjoner i kommunen som arbeider med mennesker.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Anerkjennelse psykisk helse på lik linje med fysisk helse i skolen
- Styrke det psykiske helsetilbudet i kommunen, blant annet ved å sørge for tidlig og rask hjelp og i større grad inkludere nettverk/pårørende
- Fortsette å styrke skolehelsetjenesten med flere helsesøstre og psykologer, samt andre faggrupper som miljøterapeuter og spesialpedagoger
- Styrke ettervern for barn og unge med psykiske problemer, rusavhengige og tidligere domfelte
- Styrke Transkulturelt Senter og gi innvandrerungdom med traumatiske opplevelser ekstra oppfølging

- Styrke krefter som jobber for bedring av egen livssituasjon gjennom mobilisering av egne krefter og ressurser
- Styrke seksualundervisningen i skolen og innføre en kommunal sexologtjeneste rettet mot unge som har spørsmål i forbindelse med seksualitet, legning, kjønnsidentitet eller kjønn
- Korte ned ventetiden til psykisk helse-behandling, ved å ansette flere psykologer og kliniske sosionomer, og tilby en større bredde av godkjente terapeutiske tilbud som musikk- og kunstterapi
- Sikre alle en legemiddelgjennomgang etter utskrivelse fra psykiatrien, og oppfølging på jevnlig basis, for å sikre en forsvarlig behandling (tilsvarende LMG i sykehjem)
- Utrede muligheter for å gjøre det psykiske helsetjenestetilbudet mer helhetlig og sømløst uavhengig av behandlingsinstans
- Fortsette å presse på nasjonalt for en egen medisin- og psykolog utdanning ved UiS
- Videreføre ordningen med piggdekkavgift for bedre luftkvalitet
- Styrke satsingen på digital kompetanse og kritisk refleksjonsevne i skolen
- At undervisning om kjønn, kropp og seksualitet starter allerede i barnehagen, og skal være årlig tema gjennom hele skolegangen, eksempelvis ved å registrere våre grunnskoler for bruk av "Uke 6"
- At seksualundervisningen styrkes og utbedres ift. grensesetting og kjønnsroller, relasjonskompetanse og god helse i sunn seksualitet med alle dens uttrykk og former
- At netthets og sjikane må vies en større plass i kommunens ikt-strategi og sees i sammenheng med kildekritikk
- Jobbe aktivt med oppfølging av kommunalt ansatte som utsettes for netthets på grunn av sitt arbeid

Et Stavanger som prioriterer helse- og omsorg

Vi vil arbeide for økt fleksibilitet og større mangfold i omsorgstjenestene. Vi vil at helse- og omsorgstilbudet skal ivareta verdighet og medbestemmelse. Det må tas hensyn til at mennesker er forskjellige og har ulike ønsker og behov, og at god livskvalitet og livsglede for den enkelte skal ligge til grunn for alle tjenester og aktiviteter som tilbys.

MDG mener at helsepolitikken må ses i sammenheng med andre politikkområder. Vi vil derfor arbeide videre for forebygging av helseskader gjennom oppvekstpolitikk, arealplanlegging og kulturpolitikk. Det er viktig å legge vekt på å fremme god helse og forebygge sykdom også ved å redusere forurensning, fremme sunn mat og legge til rette for daglig mosjon. Vi vil legge til rette for at de med redusert arbeidsevne både kan delta i utdanning og få jobbe med tilpasset, meningsfylt arbeid.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Presse på for en egen medisin- og psykolog utdanning ved Universitetet i Stavanger.

- Rekruttere og beholde fastleger i kommunen blant annet ved å tilby kommunale stillinger, samt å vurdere Tromsø modellen
- Styrke jordmortjenesten og sørge for at alle får hjemmebesøk etter fødsel
- Tilby gratis prevensjon og nødprevensjon til unge opptil 22 år, og sikre selvbestemmelse i bruk av prevensjonsmidler, ved at også langtidsvirkende prevensjon gjøres gratis for denne aldersgruppen
- Opprettholde og øke kommunale øyeblikkelig-hjelp-senger, slik at pasienter kan få hjelp nærmere hjemmet og på laveste effektive omsorgsnivå
- Bidra til at alle med omsorgsbehov får et tilpasset boligtilbud
- Arbeide for at foreldre, pårørende og verger for funksjonshemmede skal få fritt brukervalg når det gjelder avlastning, veiledning i hjemmet, bolig og arbeidstrening
- Arbeide for at funksjonshemmede barn får tilbud om intensiv og tidlig trening (som ABA-trening) for å forebygge problemer senere i livet
- Styrke BPA-ordningen (brukerstyrt personlig assistanse) slik at funksjonshemmede kan delta i samfunnet på tilnærmet lik linje med andre borgere - inkludert utdanning, arbeid, fritids- og kulturtilbud, og sosialisering
- Utvide BPA-ordningen i kommunen ved å åpne for at familiemedlemmer og nære også kan søke om å bli BPA og få nødvendig opplæring i regi av kommunen
- At mennesker som er behandlet for rusproblemer og psykiske problemer sikres anstendig ettervern og oppfølging
- At det skal være bolig klar til de som skrives ut etter rusbehandling, eller er ferdig med soning
- Etablere et offentlig oppholdsrom for mennesker med rusproblematikk i samarbeid med frivillige organisasjoner, etter modell fra "Huset" i Bergen
- Fortsatt arbeide for et offentlig brukerrum for mennesker med rusavhengighet hvor bl. a. heroinbehandling og rusmiddeltesting tilbys
- At innvandrerbefolkningens særskilte omsorgsbehov blir tatt på alvor og at kommunale tjenester har kultursensitivitet og kulturforståelse som en del av sitt arbeid med denne gruppen
- At tilbudet med fysisk aktivitet for personer med spesielle behov må videreutvikles og styrkes
- Aktivt utvikle tillitsbasert reform innenfor helse- og sosialsektoren rettet mot ansatte - mindre detaljert målstyring og mer tid til mennesker
- Legge til rette slik at også fastleger kan ha 8-timers arbeidsdag ved å ha gode ordninger for kommunale avtaler og styrke rekrutteringen
- Fortsette å presse for rusreform lokalt og nasjonalt
- Vurdere å opprette et kommunalt og livssynsnøytralt familievernkontor

Aktiv alderdom

Pensjonister og uføre bør ha mulighet til å være sosiale og delta aktivt i samfunnet. Mange har stor livserfaring og kunnskap som kan komme fellesskapet til gode. MDG ønsker mer kunnskapsoverføring mellom generasjoner. De eldre skal anerkjennes som en verdifull ressurs og møtes med respekt.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Skape møteplasser som er tilgjengelig for alle, og støtte opp om prosjekter hvor unge og eldre kan overføre kunnskap
- Øke samarbeidet med sykehjem, eldrecenter, barnehager, skoler og frivillige organisasjoner
- At sykehjem og seniorboliger bygges i nærheten av, eller etableres med grønne lunger og gode uterom
- Satse på boligfelleskap for eldre med felles områder og aktivitetstilbud
- At alle som ønsker det kan få enerom på sykehjem, eller bo med sin ektefelle
- Skape bedre ordninger med omsorgslønn og permisjon for å ta vare på eldre, syke slektninger og venner
- Øke støtten til kjøp av elsykkel med vogn til eldre- og sykehjem der ansatte ønsker å ta dette i bruk som en del av aktivitetstilbudet for eldre
- Sørge for en god bemanning ved alle helseinstitusjonene
- Fortsette satsingen på husassistenter ved våre sykehjem
- At flere kan bo trygt hjemme når en blir eldre, ved å sørge for en god hjemmebasert tjeneste i kombinasjon med nyeste velferdsteknologi

Kapittel 8: Kultur

Kultur er en sentral brikke i utviklingen av et sosialt og bærekraftig samfunn. Kultur, idrett og andre fritidsaktiviteter bidrar til økt trivsel, bedret livskvalitet og folkehelse, hindrer utenforskap og skaper møteplasser på tvers. Kulturen bygger broer, sikrer ytringsfriheten og gir rom for dialog og debatt. Det bør mennesker fra over 180 nasjoner i Stavanger kommune, og kulturlivet og fritidstilbudene skal inkludere, gjenspeile og representere dette mangfoldet.

Kunst- og kulturlivet

Kulturopplevelser har betydning for mennesker i alle aldre, hele livet. Alle innbyggere skal ha tilgang på et variert fritids- og opplevelsestilbud i sitt eget lokalmiljø, uavhengig av sosiale- og økonomiske forhold. MDG vil prioritere et godt kulturtilbud for barn og unge, allmenne tilgjengelige kulturopplevelser og tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne.

MDG vil ha langsiktige og forutsigbare vilkår for kunstnerne, organisasjonene, festivalene og frivilligheten, som sørger for et rikt kulturliv i Stavanger. Politikere skal holde en armlengdes avstand til kunstfaglige vurderinger, men sikre trygge rammer med finansierings-, utdannings- og arbeidsmuligheter. Vi vil gjøre det enklere for arrangører å jobbe med miljø og bærekraft, og vi skal stimulere til tiltak for likeverdig deltakelse og universell tilrettelegging i kulturlivet.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Åpne for flerårige tilskuddsordninger for kulturarrangører, som gir forutsigbarhet og bedre grunnlag for å jobbe med utvikling, kvalitet og langsiktig satsing
- Styrke tilskuddsordningene generelt
- Etablere Den kulturelle bæremeisen i Stavanger kommune, en kultursatsing i barnehagene
- Realisere utviklingen av Rogaland Teater og Museum Stavanger gjennom Akropolis-visjonen i løpet av perioden og sikre at staten er en betydelig økonomisk bidragsyter
- Videreføre og øke rammene på tilskuddsordning for klima - og miljøtiltak på kulturarrangement
- Videreføre og utvide ordning med utleie av flergangsservice til arrangement, samt utrede mulighet for utleie av mobilt vaskeri til festivaler
- Vektlegge bærekraft i kommunens videre plan- og strategiarbeid for kunst og kultur, inkludert utredning av realiserbare bærekraftsmål og -krav, i god dialog med kulturfeltet
- Sikre videre drift og utvikling av byens kunst- og kulturinstitusjoner, og ivareta godt vedlikehold av bygningene
- Sikre at Metropolis, de unges kulturhus, forblir på Nytorget
- Bidra til tilstrekkelig tilgang på atelier, fellesverksteder, øvingsrom, konsertlokaler og lydstudioer gjennom støtteordninger og bruk av kommunens egne bygg til kulturformål

- Sikre Folken nødvendige forutsetninger til å drive den gode konsertscenen, sentrale møtepunktet og frivillighetsarenaen for studentene som de er i dag
- Etablere tilskuddsordning for tiltak innen tilgjengelighet og universell utforming på kulturarrangement.
- Etablere artotek, en gratis utlånsordning hvor innbyggere kan låne kunstverk fra offentlig eid kunstsamling
- Videreutvikle det desentraliserte kulturskoletilbudet, med langsiktig mål om etablering av kulturstasjoner i alle kommunedeler

Biblioteker og andre gode møteplasser

Bibliotekene spiller en verdifull rolle i lokalsamfunnet som gratis møteplasser og arena for leselyst, læring, inkludering, integrering og kulturopplevelser. Vi vil at alle skal ha bibliotek og sosiale møteplasser i gang- og sykkelavstand til hjemmet. Skolene skal være et samlingspunkt i nærmiljøet også på kveldstid, med aktiviteter for barn og voksne.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Opprette flere bydelsbibliotek, kombinasjonsbibliotek (skole- og folkebibliotek), lesekosker og mobile bibliotek i alle nærmiljøer i kommunen
- Ha en løsning for hjemlevering av utlånsbøker til sykehjem og til personer som mottar helsetjenester i hjemmet
- Utvide bibliotekets virksomhet med utleie av verktøy og lekeutstyr for å stimulere til mer gjenbruk og reparering
- Fjerne gebyr for forsent innlevering på bibliotekene
- Tilrettelegge for flere kortreiste, rusfrie, lavterskel-møteplasser og arrangementer for ungdom i hele kommunen
- At skoler og andre offentlige lokaler i større grad skal kunne tas i bruk til kulturaktiviteter
- Gjøre det enklere å søke om friplass i kulturskolen

Idrett

Fysisk aktivitet skal være enkelt tilgjengelig og en naturlig del av hverdagen for alle i kommunen, uansett alder og bakgrunn. Økonomi skal aldri være et hinder for at barn og unge deltar i idretten.

Tross et godt tilbud i kommunen, er det mangel på både utendørs og innendørs treningsflater. Vi ønsker flere idrettsanlegg i nærmiljøene som vil bidra til kortreiste tilbud og mindre transportbehov. Vi vil bygge flerbruksanlegg som gir maksimal mulighet for å utøve idrettsaktivitet for flere idretter. Samtidig har eliteidretten en naturlig plass i kommunen og MDG vil sikre gode interkommunale anlegg som ivaretar regionens behov. Slik vil vi også opprettholde Stavangers posisjon som arrangør av nasjonale og internasjonale arrangementer.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At kommunen skal sette av areal til idrettsaktivitet i alle nye utbyggingsområder
- Ha miljøvennlige kunstgress fotballbaner i alle kommunedeler og nærmiljø
- Anlegge treningsapparater i parker og friområder nær turløyper
- Sørge for rutinemessig vedlikehold og klargjøring av kommunale utendørs badeanlegg og stupebrett, slik at disse er tilgjengelige, trygge og attraktive for publikum
- Rehabiliterer gymsaler til flerbrukshaller, hvor man ikke allerede har dette i nærmiljøet, og legge til rette for åpne haller utenom skolens åpningstider
- Ha søndagsåpne idrettshaller til ikke-organisert aktiviteter for familier
- Fjerne barrierer for deltakelse for barn og unge fra lavinntektsfamilier ved å innføre en fritidskort-ordning, med automatisk kostnadsdekning av kontingent.
- Etablere aktivitetsparker og oppruste eksisterende grøntarealer i alle nærmiljø for å legge bedre til rette for egenorganisert idrett
- Opprettholde gratis tilgang til svømmehaller for barn i barneskolen
- Utvide tilbudet for ungdom som vil møtes for å drive med gaming, e-sport og spill

Frivillighet og medvirkning

Over halvparten av den norske befolkningen deltar i frivillig arbeid. Frivilligheten bidrar til enorm verdiskapning for samfunnet og har stor betydning for oppvekst, levekår og folkehelse. Frivillig sektor er en viktig del av utviklingen av framtidens bærekraftige byer. Den skaper inkluderende møteplasser, styrker kultur- og idrettsliv, opplæringstilbud, beredskapstjenester, helse og omsorg, delesamfunn og byttekultur. Kommunen skal legge til rette for et godt samarbeid med frivilligheten og bidra til positiv utvikling for frivillig aktivitet i Stavanger.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- Involvere frivillige organisasjoner i offentlige arrangementer og sikre medvirkning i relevante saker og utredninger
- Etablere frivillighetens hus i Stavanger
- Gjennomføre en helhetlig kartlegging av frivillighetens behov for forsamlingssted, møtelokaler, kontor og lagringsplass.
- Øke driftstilskudd til frivillige lag og organisasjoner, og åpne for flerårig støtte

Kapittel 9: Næringslivet og trygge jobber

Et trygt og inkluderende arbeidsliv

I en tid der vi står overfor store omstillinger er arbeidstakernes rettigheter viktig. Vi ønsker et innovativt næringsliv som fremmer naturmangfold, kutter utslipp og skaper arbeidsplasser i regionen vår. Stavanger kommune skal være en støttespiller og en pådriver i det grønne skiftet.

Kunnskapen i petroleumssektoren er stor og relevant for fremtidens næringer. Derfor må vi sørge for at en omstilling resulterer i at vi beholder arbeidsplassene lokalt for å videreutvikle et godt næringsliv lokalt.

Kommunen skal være en pådriver for at bærekraftige og miljøvennlige bedrifter etablerer seg i kommunen, og for at eksisterende bedrifter omstrukturerer sin bedrift til å bli grønnere.

Det må bli enklere å etablere små, lokale virksomheter, spesielt innen handel-, håndverk og servicenæringer. Samtidig ønsker vi å styrke sosial-entreprenørskap og legge bedre til rette for gründerskap. Vi ønsker et mangfold av arbeidsplasser i hele kommunen, fra Vikevåg, Nesheim og Judaberg til Stavanger Sentrum og Kvernevik.

Landbruket er en viktig næring i Stavanger. MDG vil jobbe aktivt for et nært samarbeid mellom landbruk og kommunen ved å verne om matjord, satse på bærekraftig landbruk og å bruke mer lokale ressurser. Stavanger kommune må arbeide målrettet for å få opp selvforsyningsgraden.

Miljøpartiet De Grønne vil:

- At kommunen bruker sitt omfattende eierskap til å stille krav og dreie sine virksomheter over i bærekraftig retning
- At kommunen vektlegge bærekraft 50% som tildelingskriterium ved offentlige anbud
- Gi støtte til arbeidet med å omstrukturere kompetansen og teknologien fra olje- og gassbransjen til bruk i nye fagområder
- Støtte ulike arenaer for samskaping og "gründerfabrikker" som jobber for fremtidens grønne næringsliv
- Gjennom arbeidet med klimanøytrale byer bidra til økt kunnskap om klima budsjettering i næringslivet
- Oppmuntre til utveksling av kunnskap mellom offentlige etater, private bedrifter, universitetet og andre utdanningsinstitusjoner
- Styrke samarbeidet mellom lokalt næringsliv og yrkesopplæringsnemnda
- Stille strengere krav i kommunale anbud om bruk av lærlinger og fagarbeidere
- Støtte gjenbruksstasjoner og andre dele-, utleie- og utlånsordninger
- Styrke lokale virksomheter innen handel-, håndverk- og servicenæringene,
- Styrke støtten til sosialt entreprenørskap

- Øke skatteinntektene gjennom å satse på strakstiltak som får langtidsledige og sykemeldte raskere ut i jobb
- Etablere flere VTA (varig tilrettelagt arbeid) arbeidsplasser
- Fortsette å styrke Stavanger kommunes næringsavdeling, med spesiell fokus på grønn kompetanse
- Ta vare på matjorda ved å verne all dyrkbar mark mot utbygging. Stavanger kommune skal være areal-nøytral, og vi skal arbeide målrettet for å få opp selvforsyningsgraden.
- Stimulere til et bærekraftig landbruk som tar vare på det rike mikrolivet i jorda. Vi ønsker et landbruk som tar vare på miljøet, dyra og bonden
- Tilby større andel lokal, sesongvarer, plantebasert og bærekraftig mat i kommunens kantiner
- Teste ut en kommunebonde-ordning etter modell av bybonden i Oslo
- Legge til rette for lokal handel av mat gjennom f.eks. torghandel, Bondens Marked og REKO-ringer
- Følge opp klimaplan for landbruk med støtteordninger til klimakutt
- Legge til rette for mer lokal, bærekraftig og økologisk matproduksjon gjennom blant annet andelsjordbruk, nabolagshager og skolehager
- Jobbe målrettet for å redusere sykefraværet i kommunale virksomheter og bidra støttende til det private næringslivet
- Redusere flyreiser og gjøre det enklere å jobbe hjemmefra
- Bidra til økt bærekraftig sysselsetting i maritime næringer
- At kommunen skal samarbeide tett med både arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene for å bidra til klimakutt, ivaretagelse av natur og matjord, trygge arbeidstakernes rettigheter og for å holde sysselsettingen på et høyt nivå